

Nr 119.

Av herr **Holmgren**, om särskilt tillägg till sjötillägget för familjeförsörjare av manskapet vid marinen, som har eget hushåll.

I marinförvaltningens underdåniga skrivelse rörande statsregleringen för budgetåret 1939/1940 anmäles, att vissa höjningar av de till personal vid marinen utgående sjötilläggen vore ifrågasatta, och att kostnaderna för ifrågasatt tillägg vid flottan bestridas av övningsanslaget. Marinförvaltningen hemställde därför, att ämbetsverket skulle beredas tillfälle inkomma med yttrande beträffande den anslagsökning, som borde ifrågakomma, därest frågan om höjningarna av sjötilläggens belopp komme att föreläggas 1939 års riksdag. I det av 1936 års lönekommitté avgivna betänkandet med förslag till militärt avlöningsreglemente föreslås även viss förenkling av grunderna för sjötilläggets utbetalande samt vissa höjningar av tilläggets belopp för olika kategorier. Dessa höjningar beröra dock icke manskapspersonalen, enär lönekommitténs utredning icke omfattar denna personalkategori lönefråga.

I marinförvaltningens ovannämnda underdåniga skrivelse erinrar emellertid ämbetsverket även om en av försvarsväsendets underbefälsförbund gjord underdånig framställning om särskilt tillägg till sjötillägget med 1 krona för dag åt beställningshavare av manskapet vid marinen, som har eget hushåll. Denna framställning hade ämbetsverket genom i januari månad 1937 avgivet utlåtande tillstyrkt, och därvid beräknat kostnaderna för ett bifall till framställningen till 130 000 kronor för år. Med hänsyn till att den åsyftade knappt avlönade personalen vore i starkt behov av ekonomisk kompensation under sjökommendering, syntes det marinförvaltningen angeläget, att det av underbefälsförbundet begärda tillägget beviljades i avvaktan på den ifrågasatta höjningen av sjötillägget för övrig personal.

Av de uppgifter, som kunna inhämtas i underbefälsförbundets ifrågasatt framställning, vilken ännu icke slutligt prövats av Kungl. Maj:t — sannolikt emedan frågan ansetts böra upptagas till prövning i samband med väntad utredning av militärmanuskapets lönefråga — framgår, att det begärda särskilda tillägget är väl behöfligt. För det gifta manskapet medför nämligen sjökommenderingen, att den under landtjänstgöring utgående kontanta portionsersättningen indrages. Huru detta ställer sig, framgår av följande exempel, som avser *gift korpral vid flottans station i Karlskrona med 1 barn*, vilken för närvarande uppbär följande avlöningsförmåner per månad vid tjänstgöring i land:

	efter 6 tjänsteår	efter 8 tjänsteår (slutlön)
Lön enligt löneplan	kr. 134	kr. 150
Hysesbidrag	» 24	» 24
Dyrtillägg	» 9	» 11
Barntillägg	» 9	» 9
Provisorisk avlöningsförstärkning	» 18	» 18
Portionsersättning (genomsnittligt belopp)	» 30	» 30
	<hr/>	<hr/>
	Summa kr. 224	kr. 242

För närvarande utgör sålunda portionsersättningen i här anförda exempel icke mindre än 13,6 resp. 12,6 procent av de sammanlagda avlöningsförmånerna. Relationen kan växla något beroende på förändringar i portionsersättningens belopp. »Givetvis måste», framhåller underbefälsförbundet, »en så betydande reducering av inkomsterna under sjökommendering bliva synnerligen kännbar och kan knappast öka intresset för sjötjänstgöringen för berörda personalgrupper».

Denna minskning av intäkterna uppväges dock delvis av det sjötillägg, vederbörande uppbär ombord, vilket är avsett att utgöra en särskild ersättning för sjötjänstgöringens mera ansträngande beskaffenhet, det ökade ansvaret samt en kompensation för de mindre bekväma förläggingsförhållandena, ökat slitage av beklädnad och de större riskerna beträffande liv och hälsa. Huru föga detta sjötillägg förmår neutralisera verkningarna av portionsersättningens indragande belyses bäst genom ett citat ur underbefälsförbundets omhandlade framställning:

»Denna ersättning utgår för närvarande i flertalet fall under icke stationär förläggning med 60 öre om dagen för korpraler (högbåtsmän) och 1. klass sjöman utom för eldare, hovmästare och kockar, vilka uppbära 80 öre om dagen. Flaggkorpral åtnjuter något högre sjötillägg. För flertalet av det sjökommenderade manskapet uppgår sålunda sjötillägget icke till den summa, som vederbörande går miste om genom portionsersättningens indragning. Dessutom är sjötillägget, såsom ovan framhållits, icke avsett att utgöra en kompensation för mistning av andra förmåner, utan har tillkommit av helt andra skäl. Vidare måste beaktas, att sjötillägget — ehuru det icke har traktamentsersättnings karaktär — i realiteten måste användas för täckande av de ökade utgifter, som alltid följa av att den gifte beställningshavaren vistas på annan ort än sin familj. Enbart kostnaderna för resor till hemmet under en sjökommendering kunna uppgå till betydande belopp. Den särskilda tjänstersättning, som sjötillägget är avsett att vara, måste alltså företrädesvis användas för täckande av med sjökommenderingen förenade ökade utgifter, och kan icke, bortsett från att detta icke är dess ändamål, utgöra kompensation för den indragna portionsersättningen.

Det kan visserligen invändas, att någon minskning av förmånerna för manskapet icke äger rum genom sjökommendering, då den sjökommenderade äger åtnjuta portion in natura ombord, men alldeles givet har denna

naturaportion icke tillnärmelsevis samma värde som portionsersättningen för de gifta beställningshavarna. Beaktas bör också, att övrig personal åtnjuter ersättning för förplägnad ombord vid sidan av de förmåner, som för dem utgå under landtjänstgöringen. Tages hänsyn till alla de på förevarande fråga inverkan omständigheterna, så måste det fastslås, att sjökommenderingen för den gifta manskapspersonalen innebär en ekonomisk olägenhet, som bör kompenseras. På grund av rådande personalknapphet, vilken med de ökade rustningar, som förutsätts komma till stånd efter den nya marinorganisationens genomförande, synes bliva än mera påtaglig, måste sjökommenderingarna ofta bliva långvariga. Familjeförsörjarnas läge blir härigenom ytterligare försämrade, och det synes förbundet vara en angelägenhet av största vikt, att denna fråga tillrättalägges, varigenom de menliga verkningarna för såväl den berörda personalen som för tjänsten elimineras.»

De uttalade farhågorna för att sjötjänsten skulle bliva av ökad omfattning ha bekräftats av den senare tidens utveckling. Man synes även allmänt vara av den uppfattningen, att ett särskilt tillägg till sjötillägget åt familjeförsörjarna bland manskapet är motiverat, ehuru det ansetts lämpligt, att denna fråga avgöres först i samband med den kommande löne regleringen. Även om skäl kunna åberopas för ett dylikt ställningstagande, så innebär detta att manskapet kommer i ett oförtjänt dåligt läge. Eftersom de av 1936 års lönekommitté framlagda förslagen om ökning av sjötilläggen för övrig personal torde komma att genomföras fr. o. m. den 1 juli innevarande år, blir manskapspersonalens sämre ekonomiska villkor efter denna tidpunkt än mera framträdande. Det är av intresse att observera, hurusom 1936 års lönekommitté med skärpa understrukt behovet av att bibehålla sjötilläggen, även om deras slopande vore önskvärt för uppnående av ökad rationalisering av lönesystemet. Kommittén erinrar om de förhållanden, vilka anses motivera en särskild gottgörelse, och framhåller dessutom, att samma förhållande gäller vid handelsflottan, vars personal i regel erhåller högre avlöningsförmåner än dem, som utgå till närmast jämförlig personal med anställning i land. »För att göra tjänstgöringen ombord mera eftersträvad har det slutligen», framhåller kommittén, »ansetts vara ett tjänsteintresse att tillse, att densamma förenas med ekonomisk fördel.»

Av vad i det föregående anförts framgår, att någon sådan stimulans icke föreligger för det här berörda manskapets del; förhållandet är i stället det rakt motsatta. Detta måste sägas vara särskilt beklagligt av två anledningar. Dels är manskapsgruppen den lägst avlönade och följaktligen i största behovet av ekonomisk hjälp, dels utgör inom denna grupp familjeförsörjarna den bäst kvalificerade delen genom sin längre tjänstetid och därav följande ökad erfarenhet och rutin, varför just dessa borde vara särskilt förtjänta av uppmuntran under sjötjänstgöring, vilken för dem även medför särskilda olägenheter genom frånvaron från hemmet.

Med hänsyn till utvecklingen av detta ärende synes det mig vara en angelägenhet av största vikt, att åtgärder vidtagas för att förbättra det gifta manskapets ställning under sjötjänstgöring. Då ett ytterligare uppskov med genomförandet av planerad lönerreglering för manskapet torde vara oundvikligt, kan frågan icke lösas på annat sätt, än att riksdagen genom särskilt beslut medgiver, att ifrågavarande manskap redan under budgetåret 1939/1940 får uppbära särskilt tillägg till sjötillägget med 1 krona för dag. Härav synes böra följa en uppräknig av anslaget till flottans övningar. Den av marinförvaltningen tidigare beräknade kostnadsökningen, 130 000 kronor, torde numera vara för hög, då en avsevärd föryngring ägt rum av manskapsgruppen och antalet gifta beställningshavare därigenom nedgått. Sannolikt torde merkostnaderna icke komma att överstiga 100 000 kronor.

Med återopande av det ovan anförda får jag hemställa,

att riksdagen, för möjliggörande av utbetalning till familjeförsörjare av manskapet vid marinen, som har eget hushåll, av ett särskilt tillägg till sjötillägget med 1 krona för dag, ville besluta härav betingad ökning av det av Kungl. Maj:t äskade anslaget till »Flottans krigsberedskap och övningar».

Stockholm den 21 januari 1939.

Bj. Holmgren.